

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
نور السموات والارض

تجوید قرآن
عدو

تألیف: علی نظریان
با همکاری سید حمید دلاور

سرشناسه	:	نظریان، علی، ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآورندگان	:	تجوید قرآن علوی / علی نظریان، سید حمید دلاور
مشخصات نشر	:	مشهد: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۴ ص
شابک	:	۹-۳۵۰-۴۷۶-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	
رده‌بندی کنگره	:	
رده‌بندی دیوبی	:	
شماره کتابشناسی ملی	:	

نام کتاب.....	تجوید قرآن علوی
مؤلف.....	علی نظریان
ناشر.....	مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب
طراح و صفحه آرایی.....	
نوبت چاپ.....	اول ۱۳۹۸
قطع.....	وزیری
شمارگان.....	۱۰۰۰ نسخه
قیمت.....	
چاپ.....	
شابک.....	۹-۳۵۰-۴۷۶-۶۰۰-۹۷۸

مرکز پخش: مشهد، خیابان امام خمینی، جنب اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی
بازرگانی: ۰۵۱)۳۲۲۸۱۴۱۰ (سفارشات: ۰۵۱)۳۲۲۸۳۴۲۲ (دفتر نشر: ۰۵۱)۳۲۲۸۰۱۶۷
Web site - www.zarihaftab.ir Email - zarihaftab@gmail.com

«حق چاپ محفوظ است»

فهرست

صفحه	عنوان
الف	پیشگفتار
۱	اهمیت و فضیلت قرائت قرآن کریم
۲	آداب تلاوت قرآن کریم
۲	۱- آداب ظاهری تلاوت قرآن
۳	۲- آداب باطنی تلاوت قرآن
۵	مراتب قرائت قرآن کریم

بخش اول: تجوید مقدماتی

درس اول: یادآوری

۹	حروف تهجی و حروف مقطعه
۱۰	اعراب یا حرکات عربی
۱۳	سه نکته مهم در لهجه عربی

درس دوم: یادآوری

۱۵	همزه وصل
۱۵	تشخیص حرکت همزه وصل در ابتدا به قرائت
۱۶	قاعده ی رفع التقای ساکنین
۱۶	حروف ناخوانا
۱۷	اشباع هاء ضمیر

درس سوم: مخارج حروف

۲۰	تعریف تجوید قرآن
۲۱	۱- حروف حلقی

درس چهارم: حروف لهوی

۲۳	۲- حروف لهوی
----------	--------------

درس پنجم: حروف شجری

۳- حروف شجری ۲۵

۴- حرف ضرسی یا حاقی ۲۵

درس ششم: حروف لثوی

۵- حروف لثوی ۲۸

درس هفتم: حروف نطعی

۶- حروف نطعی ۳۰

درس هشتم: حروف ذولقی

۷- حروف ذولقی ۳۳

درس نهم: حروف اسلی

۸- حروف اسلی ۳۶

درس دهم: حروف شفوی

۹- حروف شفوی ۳۸

۱۰- مخرج خیشوم (غنه) ۳۸

درس یازدهم: حروف شمسی و قمری

حروف شمسی و قمری ۴۱

مرور بر مخارج حروف ۴۲

درس دوازدهم: احکام تنوین و نون ساکن

۱- ادغام ۴۴

۲- اظهار ۴۵

درس سیزدهم: دنباله احکام تنوین و نون ساکن

۳- ابدال (اقلاب) ۴۷

۴- اخفاء ۴۷

آزمون بخش اول ۵۰

بخش دوّم: تجوید عالی

درس اوّل: صفات حروف

- ۵۲ ۱- صفات ذاتی حروف
- ۵۲ الف) همس و جهر
- ۵۳ ب) شدّه و رخوه

درس دوّم: دنباله صفات ذاتی حروف

- ۵۵ ج) استعلاء و استفال
- ۵۵ د) اطباق و انفتاح
- ۵۶ ه) اذلاق و اصمات

درس سوّم: صفات عارضی حروف

- ۵۸ الف) قلقله
- ۵۸ ب) نبره
- ۵۸ پ) نفثه
- ۵۸ ت) بجه
- ۵۹ ج) خروره

درس چهارم: دنباله صفات عارضی حروف

- ۶۱ د) تکریر
- ۶۱ ر) صفیر
- ۶۱ ز) تفشّی
- ۶۱ س) استطاله
- ۶۱ ص) عروره
- ۶۱ ط) غروره
- ۶۲ ظ) نفخه
- ۶۲ ن) انحراف
- ۶۲ و) غنه
- ۶۲ ه) لین

۶۲ (ی) خفیه

۶۴ جمع مخارج حروف با صفات اصلی و فرعی

درس پنجم: احکام لام جلاله الله و راء

۶۶ احکام لام جلاله

۶۶ احکام راء

درس ششم: دنباله احکام راء

۶۹ احکام راء

درس هفتم: احکام میم ساکن

۷۲ احکام میم ساکن

درس هشتم: احکام مد

۷۵ تعریف مد

۷۵ حرف مد

۷۵ سبب مد

۷۵ انواع مد

۷۵ ۱- مد لین

۷۶ ۲- مد منفصل

۷۶ ۳- مد متصل

درس نهم: دنباله احکام مد

۷۸ ۴- مد لازم

۷۸ ۵- مد عارض

۷۸ ۶- مد منقلب

درس دهم: وقف و رموز سجاوندی

۸۱ قواعد وقف بر آخر کلمات

۸۱ ۱- وقف اسکان

۸۱ ۲- وقف ابدال

۸۲ وقف و وصل در هفت کلمه

آشنایی با علائم وقف و رموز سجاوندی ۸۲

۱- وقف لازم ۸۲

۲- وقف مطلق و جایز ۸۲

درس یازدهم: دنباله علائم وقف

۳- وقف حسن ۸۵

۴- وقف قبیح ۸۵

۵- وقف معانقه ۸۶

سکت در قرآن ۸۶

آزمون بخش دوّم ۸۹

بخش سوّم: تجوید تکمیلی

درس اوّل: انواع همزه

همزه وصل ۹۱

همزه قطع ۹۱

همزه استفهام ۹۲

درس دوّم: قواعد اشباع

اشباع و انواع هاء ۹۴

۱- هاء ضمیر ۹۴

۲- هاء ذاتی (جوهری) ۹۴

۳- هاء سکت ۹۴

قواعد اشباع ۹۴

درس سوّم: انواع ادغام

۱- ادغام متمثلین ۹۸

۲- ادغام متجانسین ۹۸

درس چهارم: انواع ادغام (۲)

ادغام ناقص و کامل ۱۰۱

۳- ادغام متقاربین ۱۰۱

۴- ادغام متباعدين ۱۰۲

درس پنجم: تقسيم بندي انواع وقف (۱)

وقف تام ۱۰۴

وقف كافي ۱۰۴

وقف مطلق ۱۰۵

وقف حسن ۱۰۵

درس ششم: تقسيم بندي انواع وقف (۲)

وقف مجوز ۱۰۶

وقف مرخص ۱۰۶

وقف قبيح ۱۰۶

وقف لازم ۱۰۶

درس هفتم: تقسيم بندي انواع وقف (۳)

انطباق وقف تام و لازم ۱۰۷

انطباق وقف لازم و كافي ۱۰۷

انطباق وقف لازم و حسن ۱۰۸

درس هشتم: تقسيم بندي انواع وقف (۴)

۱- وقف اقباح ۱۰۸

۲- وقف غفران ۱۰۹

درس نهم: وقف و ابتدا در آيات طولاني قرآن

بررسي وقف و ابتدا در آيات طولاني ۱۱۱

درس دهم: انواع واو در ابتدا به قرائت

الف) واو ربط ۱۱۵

ب) واو عطف ۱۱۵

ج) واو قسم ۱۱۵

د) واو حالیه ۱۱۵

درس یازدهم: استثنائات قرآنی

- ۱۱۷ اماله
- ۱۱۷ اشمام
- ۱۱۷ تسهیل همزه

بخش چهارم: اطلاعات و دانستنی های قرآنی

- ۱۱۹ اختلاف قرائت
- ۱۲۰ سجده در قرآن
- ۱۲۱ توجه به اعراب خاص در قرآن
- ۱۲۲ دعای ختم قرآن
- ۱۲۳ دانستنی هایی از قرآن
- ۱۳۰ معرفی نرم افزار و سایت قرآنی
- ۱۳۲ منابع و مآخذ

امام صادق علیه السلام می فرمایند: **إِقْرَأُوا الْقُرْآنَ بِالْحَنِّ الْعَرَبِيِّ وَأَصْوَاتِهَا** (قرآن را با صوت و لحن عربی بخوانید)

قرآن، کلام زیبای الهی، به عنوان پیام آخر، دربردارنده معارف بی همتا، در راستای سعادت و کمال آدمیان و ریسمان و حلقه اتصال عبد به معبود است.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرمایند: ظاهر قرآن زیباست، باطن آن ژرف و ناپیداست. عجایب آن سپری نگرده، غرایب آن به پایان نرسد و تاریکیها جز بدان زدوده نشود.

هر که آن را فرا روی خود قرار دهد، به سوی بهشت می کشاند و هر که آن را پشت سر خویش نهد، به دوزخش براند و در این سرای فانی دنیا، تنها و یگانه مسیر و شاهراه نجات از گمراهی

و ضلالت کلام زیبای الهی است و این کلام زیبا، درمان بزرگترین درد هاست، درد کفر، نفاق، تباهی و گمراهی که لازمه بهره بردن از این دریای بی کران، انس با آیات انسان ساز این کلام

الهی است و در واقع رسیدن به معانی بلند و انس واقعی با این کتاب ارزشمند میسر نمی شود جز با اولین قدم آن که خواندن قرآن است همچنان که صاحب این کلام الهی بیان کرده است:

فَأَقْرَأُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ﴿مزمل، ۲۰﴾: از قرآن آنچه را برای شما میسر است تلاوت کنید.

و تکامل خواندن آن نیز با فراگیری نیکوی آن که همانا تجوید این کتاب گرانبهاست میسر خواهد بود. به طوریکه در خود قرآن بدان اشاره شده است:

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿مزمل، ۴﴾: قرآن را با ترتیل و بادقت و تأمل بخوان

یا همانگونه که مولی الموحدین امیر المؤمنین علی ابن ابیطالب علیه السلام فرموده اند:

الَّتَرْتِيلُ تَجْوِيدُ الْحُرُوفِ وَمَعْرِفَةُ الْوُقُوفِ: ترتیل یعنی رعایت مخارج صحیح حروف و کلمات

و شناخت موارد وقف و ابتدا

یکی از این ملزومات یادگیری قرائت صحیح، آشنایی با علوم مربوط به تلاوت قرآن، از جمله علم تجوید می باشد. در حقیقت آنچه مسلم است اینکه، رعایت حداقل تجوید برای هر مسلمانی

لازم است و لزوم آن هم به واسطه ی نمازهای پنج گانه می باشد.

لازم به ذکر است که این اثر با تلاش و تحقیق مستمر از کتب مختلف و استفاده از کلاس های اساتید بزرگی که در این زمینه فعالیت داشته اند و همچنین تجربیات شخصی که در این چند سال داشته ایم به تمام فراگیران این کتاب عزیز و گرانقدر با نهایت تواضع تقدیم می شود به امید قبولی و رضایت باری تعالی صاحب قرآن کریم و استفاده مطلوب همه فراگیران از آن شاید که مورد رحمت الهی قرار بگیریم ان شاء الله.

علی رغم آنکه کتب متعددی در علم تجوید توسط مؤلفان و اساتید بزرگوار در این زمینه به رشته تحریر درآمده، اما جای خالی مجموعه ای که هدف آن صرفاً دانش آموزان در مراکز دارالقرآن ها، مدارس قرآنی و... با شیوه ای جدید برای آنان باشد به جد احساس می شود. در کتابی که پیش روی شماست سعی شده است تا با ارائه مختصر دروس تجوید و روان سازی و سادگی بیان، قابل استفاده برای تمامی مخاطبین قرآنی از مبتدی تا پیشرفته و علی الخصوص دانش آموزان عزیز باشد.

ارائه تمرین مرتبط در پایان هر درس به همراه صفحه ای از قرآن عثمان طه و دسترسی به فایل صوتی استاد مربوطه با استفاده از اسکن کد کیوآر و در نظر گرفتن پیام قرآنی از همان صفحه برای انس بیشتر با مضامین قرآنی از دیگر ویژگی های ممتاز این کتاب می باشد. بخش چهارم کتاب نیز با عنوان اطلاعات و دانستنی های قرآن جهت افزایش آگاهی مخاطبین ارجمند در نظر گرفته شده است.

در پایان بر خود لازم می دانیم که از تمامی کسانی که به هر نحوی در تنظیم و گردآوری این اثر ما را یاری رسانده اند خصوصاً اساتید گرانقدر و با ارزشمان استاد چابکی و استاد طهماسبی و استاد صادقی تقدیر و تشکر کرده و صحت و سلامتی و توفیق روز افزونشان را از خداوند منان خواستاریم.

یا علی درمانده ام دستم بگیر
در جهان وا مانده ام دستم بگیر
غیر تو کی دادرس باشد مرا
من ندارم کس بیا دستم بگیر
من ندارم در جهان غیر تو کس
ای امید بیکسان دستم بگیر

تقدیم به پیشگاه مقدس امیر المؤمنین علیه السلام، پدر و مادر عزیز و همسر دلسوزمان و تمامی کسانی که به گردنمان حق داشته اند، باشد که صدقه جاریه و باقیات الصالحاتی برای تمام کسانی که در آن نقش داشته اند و توشه ای برای آن جهانمان قرار گیرد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین و السلام علی عباد الله الصالحین

علی نظریان و سید حمید دلاور

بهار ۱۳۹۵

اهمیت و فضیلت تلاوت قرآن کریم

قرائت قرآن آثار و برکات فراوانی دارد که موجب رشد و تقویت روح و روان انسان می شود. در اینجا به برخی از این فضایل و برکات از زبان ائمه معصومین علیهم السلام می پردازیم:

* پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: اگر زندگی سعادت‌مندان و مرگ شهدا و نجات در روز جزا و امنیت در روز هراس و نور در روز ظلمت و سایبان در روز حرارت شدید و سیراب شدن در روز عطش و ارزش و سنگینی در روز سبکی اعمال را می‌خواهی، پس قرآن را بخوان، چرا که قرآن یادآور خدای رحمان و حافظ از شیطان و عامل برتری در ترازوی اعمال است (میزان الحکمه، ج ۹، ص ۳۳۶)

* امیرمؤمنان علی علیه السلام فرمودند: باروری و رشد ایمان با قرآن خواندن به دست می‌آید (غررالحکم و دررالکلم، ج ۱، ص ۱۲۲)

* پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: یا سلمان بر تو باد به قرائت قرآن چون قرائت آن کفارہ گناهان، نگه دارنده از آتش و مایه امان از عذاب است (بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۱۷)

* امام صادق علیه السلام می فرماید: خواندن قرآن از روی مصحف، عذاب پدر و مادر را سبک می کند، گرچه کافر باشند (الکافی، ج ۴، ص ۵۶۷؛ بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۱۹۶)

* امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس قرآن را از رو (با نگرستن بر آیات) بخواند، از بینایی اش برای مدت طولانی لذت خواهد برد (الکافی، ج ۴، ص ۵۶۵).

* امام صادق علیه السلام فرمود: «هر جوان مؤمنی که قرآن بخواند، قرآن با گوشت و خونش آمیخته خواهد شد.

قرآن کریم می فرماید:

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تَجْرَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾ لِيُوقِيَهُمْ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

کسانی که کتاب الهی را تلاوت می کنند و نماز را به پای می دارند و از آن چه به آنان روزی داده ایم، پنهان و آشکار انفاق می کنند، تجارتي (پرسود) و بی زبان و خالی از کساد را امید دارند. (آن‌ها این اعمال صالح را انجام می دهند) تا خداوند اجر و پاداش کامل به آن‌ها دهد و از فضلش بر آن‌ها بیفزاید که او آمرزنده و شکرگزار است.

آداب تلاوت قرآن کریم

۱- آداب ظاهری تلاوت قرآن * ۲- آداب باطنی تلاوت قرآن *

* (اسرار قرآن، امام محمد بن محمد غزالی با گردآوری دکتر حسین خدیو جم، با بسط و توضیح بیشتر)

۱- آداب ظاهری تلاوت قرآن:

طهارت داشتن و رو به قبله بودن: هنگام تلاوت قرآن کریم مستحب است که وضو بگیریم و روبه قبله بنشینیم. (آشنایی با آداب تلاوت قرآن، ص ۱۷) همچنانکه خداوند در قرآن می فرماید:

لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ؛ قرآن را باید فقط با طهارت لمس کرد. ﴿واقعه، ۷۹﴾

مسواک زدن و خوشبو کردن: مستحب است قبل از تلاوت قرآن همانطور که پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله به آن توصیه کرده اند دندان های خود را مسواک بزنییم.

ادب در محضر قرآن: بهتر است تلاوت قرآن با طمأنینه و آرامش همراه بوده و هنگام تلاوت از تکیه دادن خودداری کنیم و از خندیدن و شوخی و مزاح بپرهیزیم.

زیاد تلاوت کردن قرآن: از امام رضا علیه السلام روایتی نقل شده است که می فرمایند: سزاوار است هر فرد (مسلمان) هر روز بعد از تعقیب نماز صبح، پنجاه آیه از قرآن را تلاوت نماید. همانطور که در قرآن نیز به تلاوت زیاد اشاره شده است:

فَأَقْرءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ ؛ تا می توانید قرآن را تلاوت نمایید... ﴿مزمل، ۲۰﴾

گفتن استعاذه در آغاز تلاوت: استعاذه در لغت به معنای پناه بردن به خدا و در قرائت عبارتست از گفتن **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ**

مستحب است قاری در ابتدای قرائت استعاذه نماید. در آیه ۹۸ سوره مبارکه نحل می فرماید **(فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْءَانَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)** یعنی هنگامی که به قرائت قرآن می پردازی از شیطان رانده شده به خدا پناه ببر.

بسمله: عبارتست از گفتن **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** در ابتدای قرائت و پس از گفتن استعاذه.

تنها سوره ای که با بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ شروع نمی شود سوره مبارکه توبه است چون با برائت جستن خداوند از مشرکین آغاز می شود.

گوش دادن و ساکت ماندن در هنگام تلاوت قرآن:

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿الأعراف، ۲۰۴﴾ و هنگامی که قرآن خوانده می شود، پس بدان گوش فرا دهید و ساکت باشید، باشد که مورد رحمت خداوند قرار بگیرید.

۲- آداب باطنی تلاوت قرآن:

تَدَبُّرٌ فِي الْقُرْآنِ: أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ... ﴿النساء، ۸۲﴾ آیا در معانی قرآن نمی اندیشند؟ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿محمد، ۲۴﴾ آیا در معانی قرآن نمی اندیشند؟ یا مگر بر دل‌هایشان قفل‌هایی نهاده شده است؟

در این باره مولای متقیان امام علی علیه السلام می فرمایند:

به قرآن توجه داشته باشید، مبادا دیگران در عمل به قرآن از شما پیشی بگیرند. رهبر معظم انقلاب اسلامی دامت برکاته نیز می فرمایند: تلاوت قرآن را حتماً داشته باشید؛ هر چه ممکن است. تلاوت قرآن با تأمل و تدبیر اثر می بخشد... تلاوت قرآنی مطلوب است که انسان با تدبیر بخواند و کلمات الهی را بفهمد، که به نظر ما می شود فهمید... یکی از راه‌هایی که تعمق در امر دین و معارف اسلامی را در اعتقادات انسان، در مبانی فکری انسان، در روح انسان، در ایمان انسان ایجاد می کند، انس با قرآن است. بنابراین در زندگی حتماً قرآن با تدبیر را در نظر داشته باشید و نگذارید حذف شود.

صرف قرائت با صوت و لحن کافی نیست و خواندن، تنها مقدمه ای برای عمل به قرآن است. اگر در این مقدمات بمانیم و گم شویم، بهره ای از تلاوت آیات نخواهیم برد. تلاوتی که با قصد عمل همراه نباشد، خود نوعی بازی با قرآن است.

متأسفانه قرآن کریم میان ما مسلمانان مظلوم واقع شده و آن طور که باید و شاید حَقِّش ادا نشده است، قرآن برای هدایت جن و انس نازل شده، نه اینکه تنها به عنوان تبرک در کنج منازل خاک گیرد و بدون استفاده بماند.

خیلی وقت ها از قرآن، تنها برای استخاره، بدرقه ی مسافر، تلاوت بر سر قبور و ... بهره می گیریم، حال آن که هدف نزول قرآن عمیق تر و والاتر است. قرآن برای هدایت زندگان نازل شده است، نه برای اموات و این قبیل امور کوچک.

قرآن کریم برای زیبا قرائت نمودن، نازل نشده است، البته تلاوت درست و زیبا، کاری نیکو است، ولی کافی نیست. همینطور که قبلاً اشاره شد، این امور مقدمه عمل به آیات ناب و نورانی قرآن کریم است. اگر چنین نباشد، عمر خود را تضييع و به مهجوریت و مظلومیت قرآن کمک نموده ایم. پیامبر گرامی اسلام ﷺ، روز قیامت از امتش به خاطر بی توجهی به قرآن نزد خداوند شکایت می کند، چنان که خداوند از زبان رسول خود در قرآن می فرماید:

وَقَالَ الرَّسُولُ يَرْبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿الفرقان، ۳۰﴾

و پیامبر گفت: « پروردگارا، قوم من این قرآن را رها کردند. »

با این بیان معلوم شد، با تدبیر و تأمل عمیق در آیات، به انگیزه و هدف والای نزول قرآن کریم پی خواهیم بُرد و این خود مقدمه ای برای عمل به آیات نورانی قرآن کریم است. نخواندن قرآن، ترجیح غیر قرآن بر قرآن، محور قرار ندادن آن، تدبیر نکردن در آن، تعلیم ندادنش به دیگران و عمل نکردن به آن، از مصادیق مهجور کردن قرآن است. حتی کسی که قرآن را فرا گیرد ولی آن را کنار گذارد و به آن نگاه نکند و تعهدی نداشته باشد، او نیز قرآن را مهجور کرده است (تفسیر نور، حجت الاسلام قرائتی)

اندوه در هنگام تلاوت: پیامبر خدا ﷺ فرمود: «به راستی قرآن همراه با حزن نازل شده است؛ بنابراین هنگامی که قرآن می خوانید گریه کنید و اگر گریه نکردید، حالت گریه به خود بگیرید»

حضور قلب: یعنی افکار دنیوی و وسوسه های باطل را در وقت تلاوت قرآن ترک کنیم و فکر و ذهن خود را متمرکز در کلام الهی کنیم.

پی بردن به عظمت کلام الهی: به این معنی که بدانیم قرآن کلام خداوند است که از عرش عظمت حق نزول نموده تا به مرتبه فهم خلق برسد و بشر را از گمراهی و سرگردانی نجات دهد و به سعادت جاودانی هدایت کند.

پی بردن به عظمت گوینده کلام: یعنی بدانیم که گوینده قرآن خداوند بزرگ و پروردگار جهانیان است که ذات مقدّسش منشأ همه کمالات بوده و منزّه از همه عیوب و نواقص و مبرّاً از احتیاج است.

تأثیر پذیری دل: یکی دیگر از آداب باطنی آن است که دل خواننده قرآن از آثار مختلفی که در آیات وجود دارد تأثیر پذیرد و به حسب هر آیه حالات متفاوتی برای او حاصل شود؛ خوف، حزن، شادی، بهجت، بیم، امید، دلتنگی و گشادگی.

چون به آیه‌ای رسد که مشتمل بر تهدید و وعید است، دل او مضطرب و از خوف مرتعش شود و صیحه زند که گویا از شدت بیم، قالب تهی می‌کند. یا چون به آیه‌ای رسد که دلالت بر وسعت رحمت و وعده مغفرت کند، شاد و فرحناک گردد و هرگاه به وصف بهشت رسد، اثر شوق به آن در دل او ظاهر شود و چون به شرح دوزخ رسد، علامات خوف در او پیدا گردد و چون به ذکر صفات جلال و جمال و اسمای خداوند متعال رسد، فروتنی کند و به یاد عظمت و کبریای او افتد و امثال این‌ها.

مراتب قرائت قرآن کریم

اصولاً قرآن به ترتیل نازل شده و باید به صورت ترتیل نیز خوانده شود.

أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرَزَقِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿المزمل، ۴﴾ ... و قرآن را شمرده شمرده بخوان.

حضرت علی علیه السلام در تفسیر این آیه می فرمایند: التَّرتیلُ أداءُ الحُرُوفِ وَ حِفْظُ الوُقُوفِ:

ترتیل یعنی اداء صحیح حروف و کلمات و رعایت موارد وقف و ابتدا ترتیل روح کلی حاکم بر قرائت قرآن است که باید شمرده و با تأمل و همراه با تدبیر در معانی آن باشد. بر اساس سرعت قرائت توسط قاری، ترتیل به سه روش خوانده می شود:

۱- تحقیق (کند خواندن): تحقیق در لغت به معنی حق چیزی را به جای آوردن بدون کمی و زیادی و رسیدن به حقیقت آن چیز است.

